

RIIGIMETSA TERVIKTUTVUSTUS LÄÄNERANNA VALLA TERRITOOORIUMIL

SISSEJUHATUS

RMK ehk Riigimetsa Majandamise Keskuse hoole all on ligikaudu 30% kogu Eestimaast. Seal asub 45% Eesti metsadest. RMK on Eesti riigile kuuluva metsa ja teiste mitmekesiste looduskoosluste hoidja, kaitsja ja majandaja. RMK kasvatab metsa, hoiab loodusväärtusi, teenib riigile metsa majandades tulu, loob looduses liikumise võimalusi ja jagab loodusharidust.

RMK eesmärgiks on majandada riigimetsa kehtlikult, et ka tulevased põlvkonnad saaksid metsahüvesid kasutada vähemalt samal määral, kui seda teeme meie. Metsade majandamise kõrval on üldsuse jaoks oluline riigimetsa avatus kõigile, kellel soov metsas jalutada-matkata ja seeni-marju korjata või selleks ettevalmistatud kohas telkida ning metsapuhkust nautida.

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Käesolev kava annab ülevaate **Lääneranna vallas** asuvatest RMK hallatavatest metsadest ja möödunud kümnendi tegevustest ning kirjeldab omavalitsuse territooriumil kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa alad ning plaanitavad tegevused nii looduskaitstes, külastuskorralduses kui ka metsamajanduses järgmiseks 10 aastaks. Tutvustusest on näha, milliseks kujuneb omavalitsuse territooriumil kasvava riigimetsa pindala ja vanuseline struktuur kehtlikul majandamisel, samuti see, kuidas ja millises mahus kavandatakse metsade uuendamist, hooldamist, metsaparandust ja looduskaitseteid.

RMK STRUKTUUR JA TOIMIMINE

RMK tegevusvaldkonnad on:

- maakasutus;
- metsamajandus;
- metsakorraldus;
- taimla- ja seemnemajandus;
- puiduturustus;
- looduskasutus, sh külastuskorraldus ja looduskaitse.

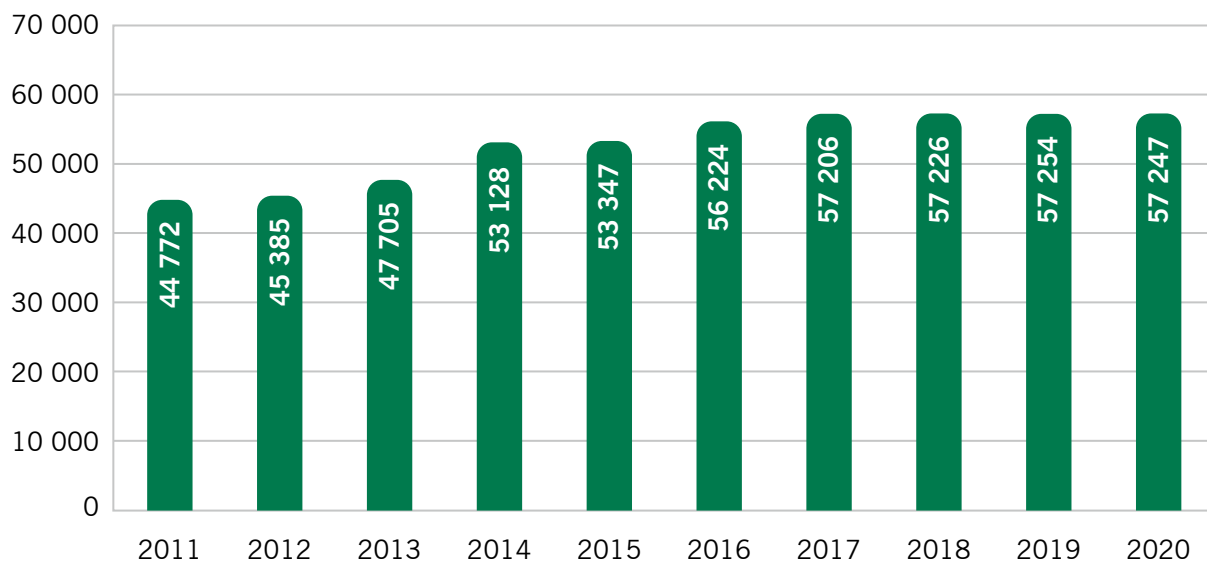
RMK koosseisu kuulub Sagadi metsakeskus, Elistvere loomapark ja Põlula kalakasvandus.

RMK-s töötab ligi 700 inimest, kokku saab RMK hallatavas metsas tööd umbes 6500 inimest.

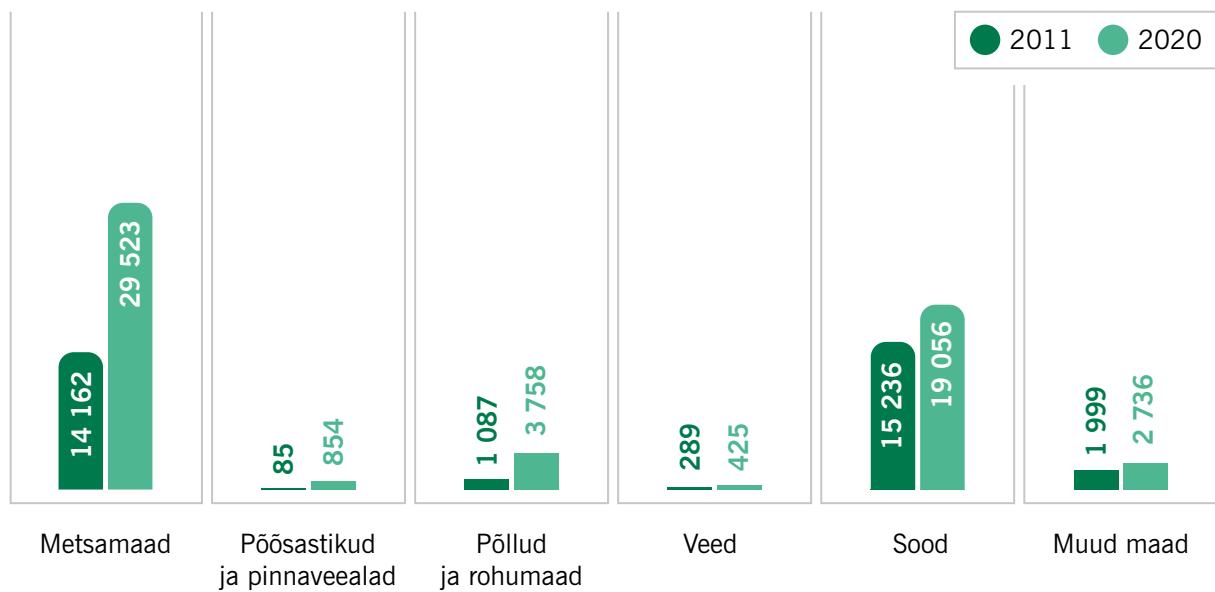
Eesti riigimetsa majandatakse säästvalt. Selle kinnituseks on RMK-le omistatud säästva metsanduse sertifikaadid FSC ja PEFC. RMK-l on ka keskkonnajuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 14001 ja kvaliteedijuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 9001.

1. MAAKASUTUS

RMK hallatavate maade pindala **Lääneranna valla** territooriumil on **57 247 ha**, mis moodustab **42%** kohaliku omavalitsuse pindalast. Riigimetsamaade pindala muutus 2011.–2020 a on toodud joonisel 1 ja riigimaade kõlvikulised muutused joonisel 2.

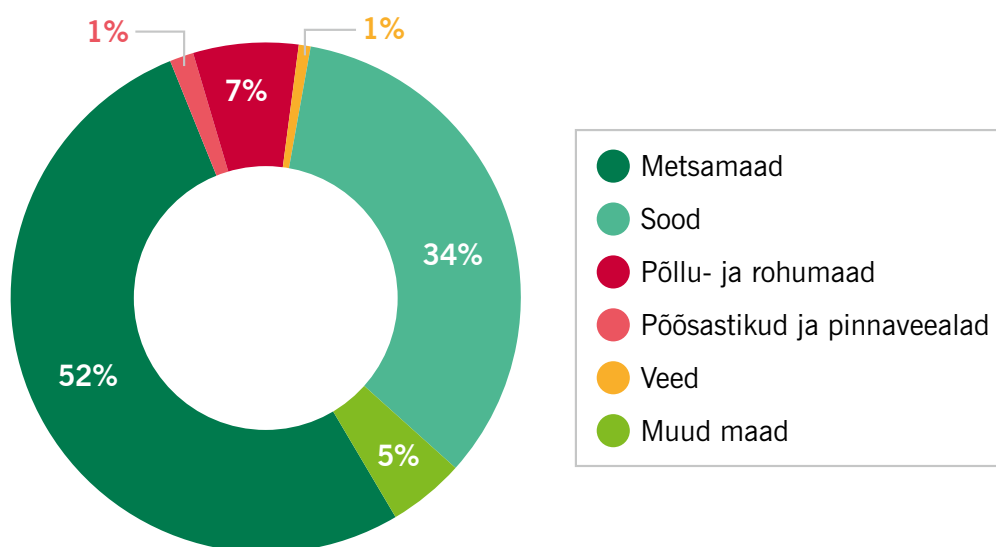

Joonis 1. Riigimetsa üldpindala muutus perioodil 2011.–2020. a, ha.

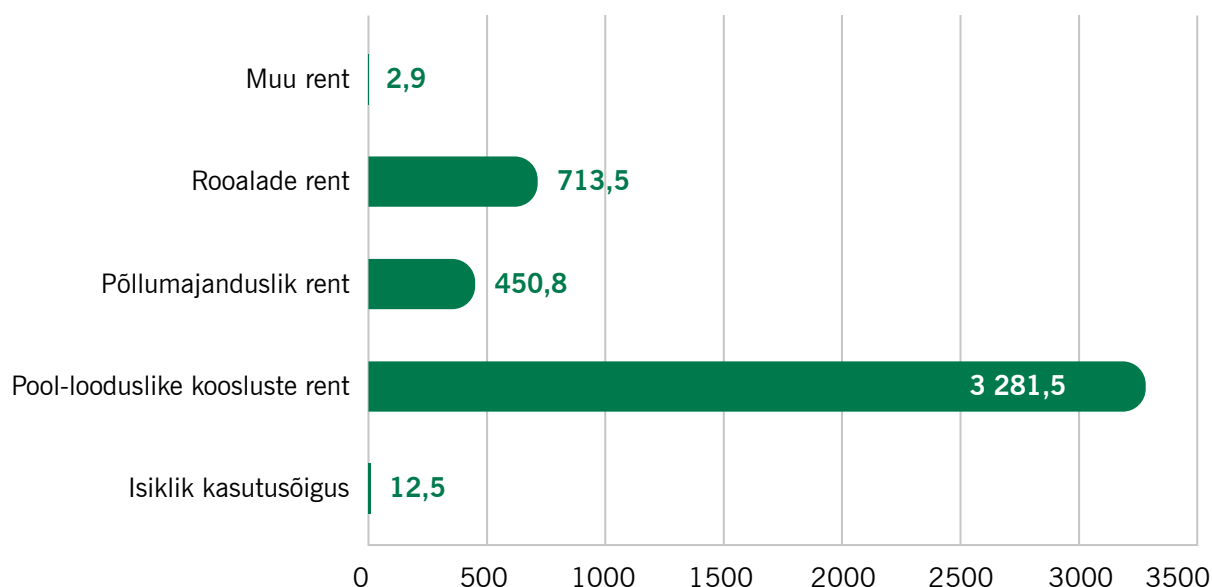
Joonis 2. Riigimetsa maade muutused kõlvikute lõikes 2011/2020. a, ha.

Praegu moodustab riigi metsamaa pindala omavalitsuse territooriumil asuvatest RMK hallatavatest maadest 52%, mis on 29 523 ha, mittemetsamaad võtavad enda alla 48%, millest suurima pindalaga on sood – 19 056 ha.

Joonis 3. Riigi maade jagunemine 2020. a, %.

RMK on sõlminud riigimaale Lääneranna vallas erinevaid maakasutuslepinguid, millest pindala poolest enamiku moodustavad poollooduslike koosluste rendi lepingud – ligi 3281 ha.

Joonis 4. Lepingud riigimetsa maade kasutamiseks 2020. a, ha.

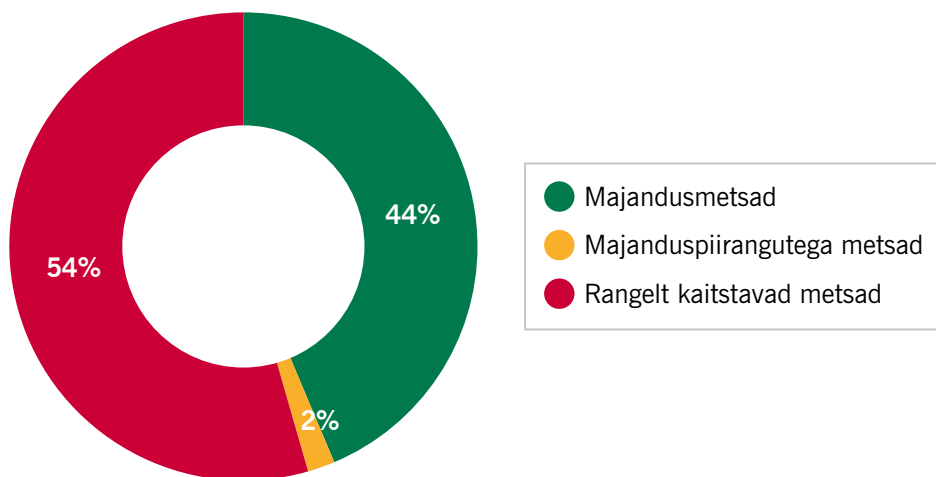
2. METSAVARUD

Lääneranna valla riigimetsad jagunevad majandus-, majanduspiirangutega- ja rangelt kaitstavateks metsadeks (joonis 5). Praegu on riigimetsamaad vallas 29 523 ha, millest majandusmetsa on 12 889 ha, majanduspiirangutega metsa 557 ha ja rangelt kaitstavat metsa 16 078 ha. Metsakategooriate pindala võrdlus 10 aasta taguse ajaga on toodud joonisel 6.

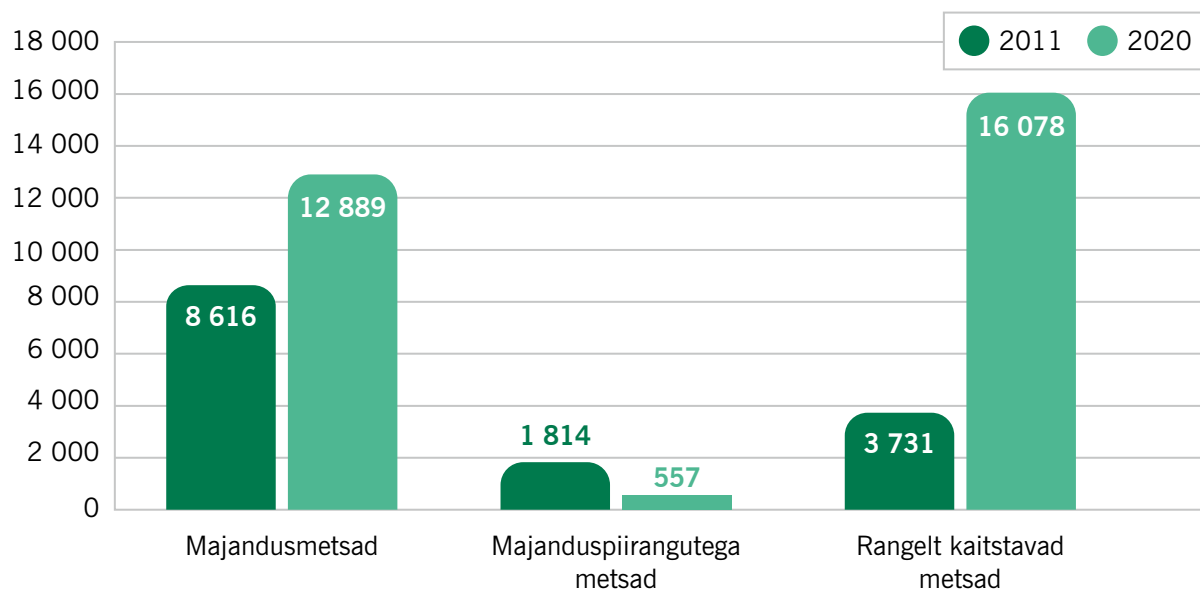
Rangelt kaitstavates metsades on majandustegevus keelatud (nt loodusreservaadid, kaitsealade ja püsielupaikade sihtkaitsevööndid ja vääriselupaigad).

Majanduspiirangutega metsades on majandustegevus lubatud arvestades kaitseala valitseja seatud piiranguid.

Majandusmetsades on majandustegevus lubatud metsaseaduse alusel.

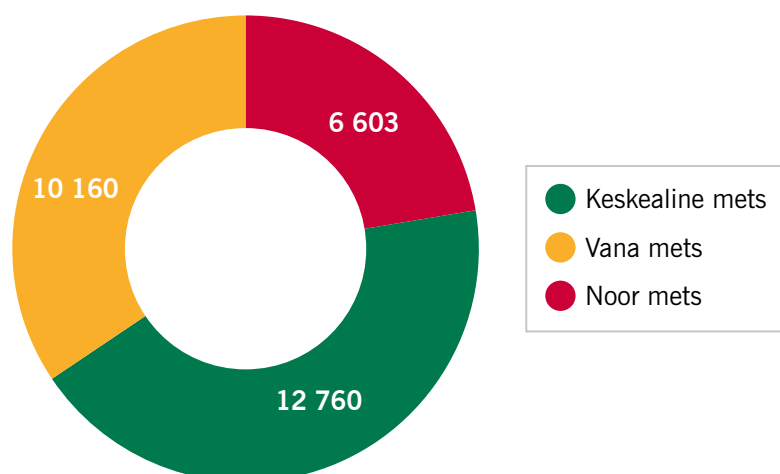
Joonis 5. Riigi metsamaade jagunemine kaitsekategooriatesse 2020. a, %.

Joonis 6. Riigi metsamaade kaitsekategooriate muutus 2011.–2020. a, ha.

Kuna metsade olemit ja elutsükli iseloomustab kõige paremini metsa vanuse muutus, siis oleme jaganud metsa kolme vanuseklassi:

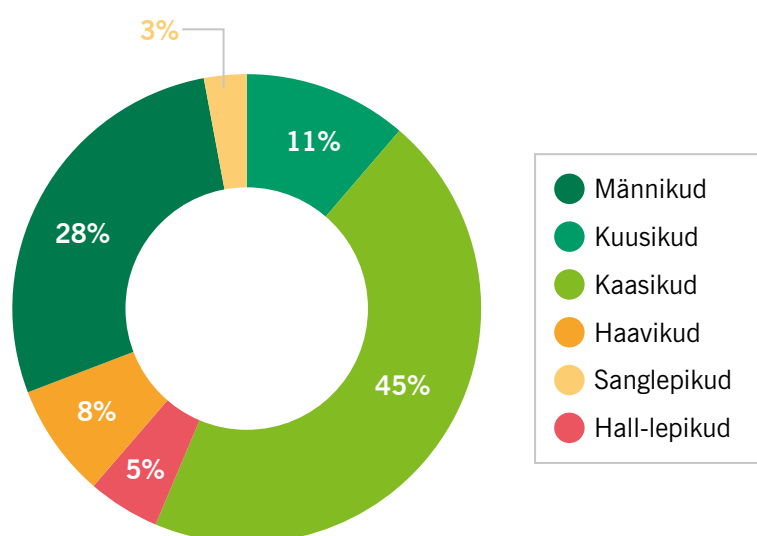
- noored metsad;
- keskealised metsad;
- vanad metsad.

Joonis 7. Riigi metsamaa jagunemine vanuseklasside alusel 2020. a, ha.

Erinevad kasvukohad ja mullad tingivad ka erinevate puuliikidega metsaosade kujunemise.

Metsade puuliigiline jagunemine on toodud joonisel 8. Enamiku Lääneranna valla metsadest moodustavad kaasikud – 45%.

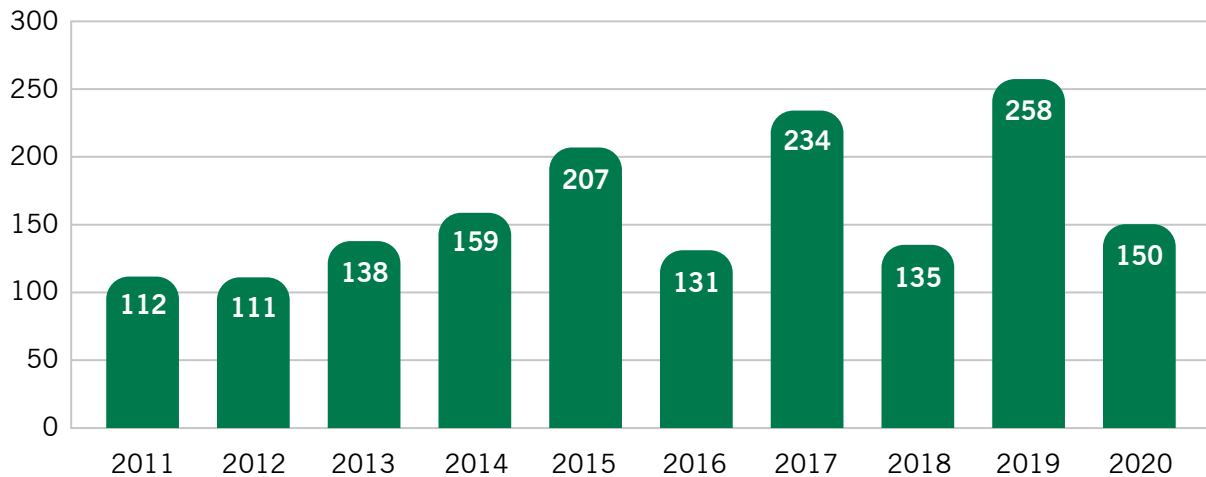

Joonis 8. Riigi metsamaa puuliigiline jagunemine 2020. a, %.

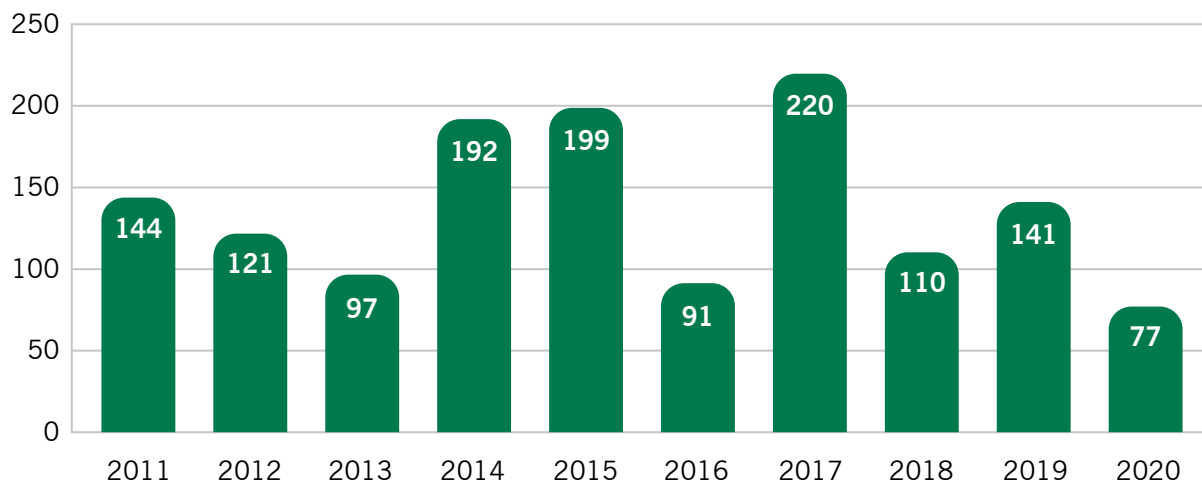
3. RAIED

Lääneranna valla riigimetsas tehtud uuendusraiate pindala iseloomustab joonis 9. Möödunud kümnendil oli uuendusraiate pindala vahemikus 111 kuni 258 hektarit aastas.

Harvendusraiate pindala muutumist iseloomustab joonis 10. See on liikunud vahemikus 77 ha kuni 220 ha aastas.

Joonis 9. Uuendusraiate pindala 2011.–2020. a, ha.

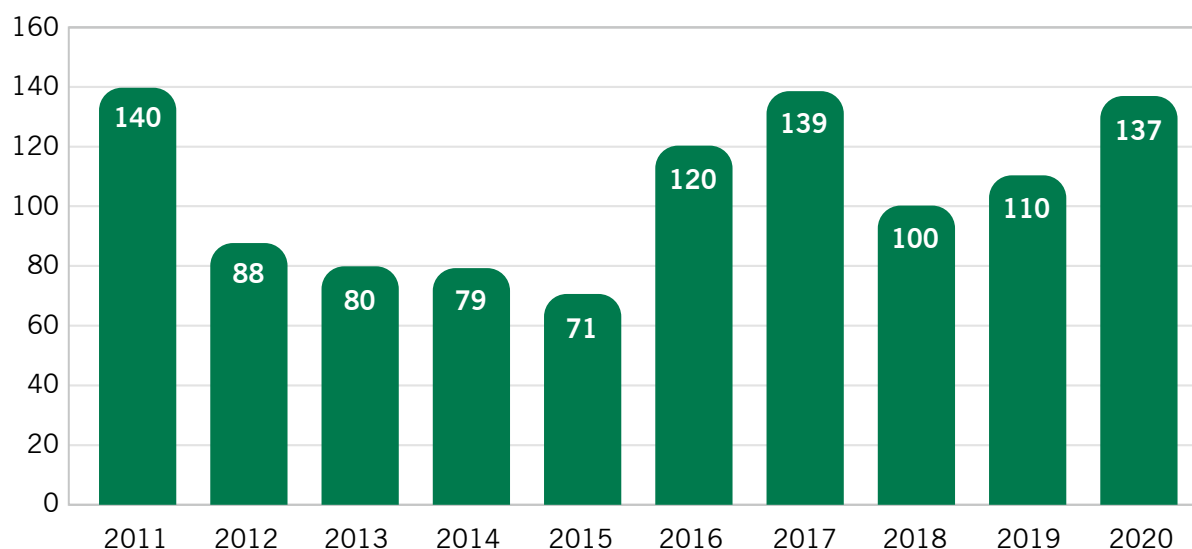
Joonis 10. Harvendusraiate pindala 2011.–2020. a, ha.

4. METSA KASVATAMINE

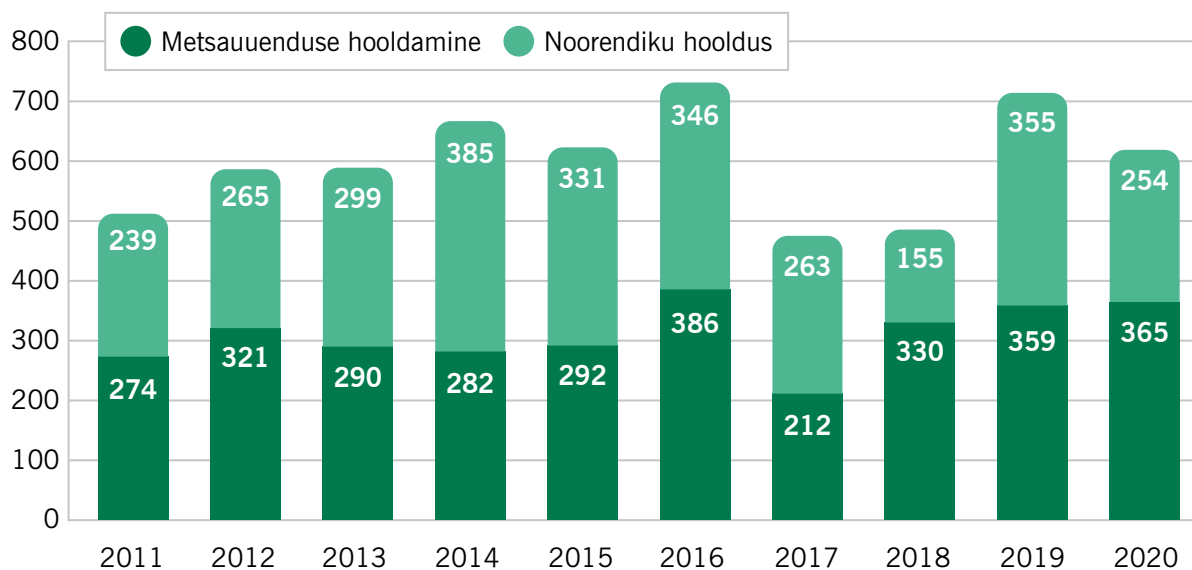
Uue metsa rajamise mahust annab ülevaate joonis 11. Möödunud kümnendil on uut metsa kasvama pandud keskmiselt 106 ha aastas.

Noore metsa hooldamise mahtudest annab ülevaate joonis 12. Noore metsa hooldamise käigus eemaldatakse istutatud või külvatud puude kasvu takistavad rohttaimed, põõsad ja puud. Viljakamates kasvukohtades tuleb seda teha ka mitu korda aastas. Hilisem noore metsa hooldus on suunatud tulevikupuistu kujundamisele.

Möödunud kümnendil on metsauuendust hooldatud keskmiselt 289 ha aastas ja noorendike on hooldatud keskmiselt 311 ha aastas.

Joonis 11. Uue metsa rajamine 2011.–2020. a, ha.

Joonis 12. Noore metsa hooldamine 2011.–2020. a, ha.

5. LOODUSKAITSE

Looduskaitsetöid tehakse loodusliku mitmekesisuse säilitamiseks RMK hoole all oleval riigimaal. Elurikkuse hoidmise olulisi põhimõtteid järgitakse ka majandatavas metsas.

Looduskaitsetööd viiakse läbi looduskaitsete väärtuste säilitamiseks koostatavate lähteülesannete ja projektide alusel:

- ohustatud või kehvasti seisundis olevate liikide elupaikade taastamiseks;
- koosluste või poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks;
- kaitsealuste üksikobjektide hooldamiseks;
- parkide hooldamiseks.

Tabel 1. RMK looduskaitsetööd perioodil 2011.–2020. a

Looduskaitsetööd	Pindalad (ha) ja tükiarvud (tk)
Koosluste taastamine ja hooldus	40 ha
Liigi elupaiga taastamine ja hooldustööd	7 ha
Maastiku taastamine ja hooldus	15 ha
Parkide hooldustöö üksikpuude ja põõsaste hooldus	19 tk
Parkide taastamine ja hooldus	9 ha
Poolloodusliku koosluse taastamistöö ja hooldus	413 ha
Sookoosluse taastamistöö ja hooldus	23 ha

Poollooduslike koosluste taastamis- ja hooldustöid on tehtud näiteks Kurese maastikukaitsealal ja Nedrema looduskaitsealal

Aastatel 2021–2030 jätkab RMK poollooduslike koosluste taastamist, kavas on taastamistööd Paadremaa ja Avaste madalsoos.

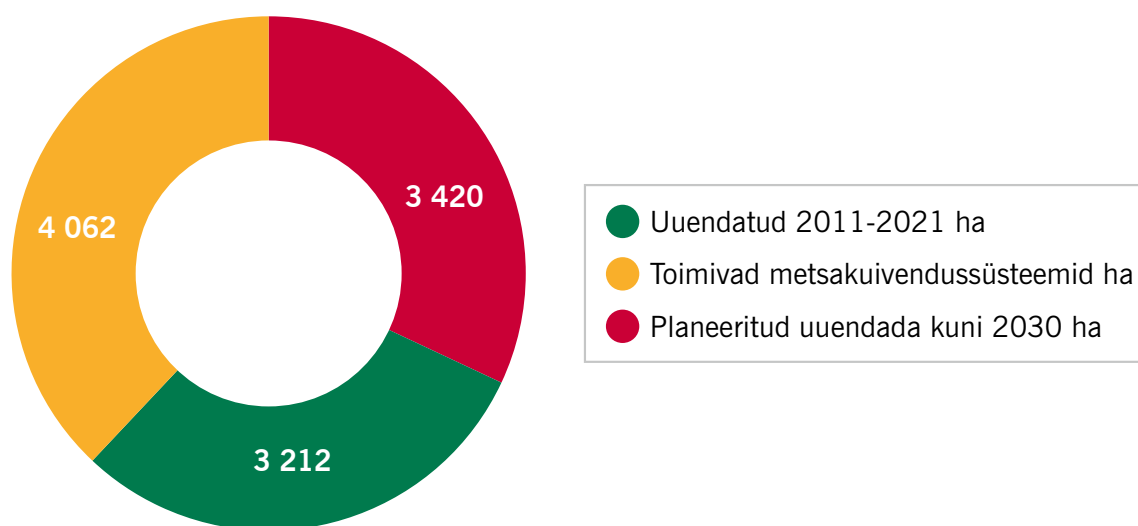
6. METSAPARANDUS

Riigimetsa majandamiseks ehitatakse metsateid ning hooldatakse ja rekonstrueeritakse olemasolevaid metsateid ja kuivendussüsteeme. Korrasolev teede- ning kuivendussüsteemide võrgustik aitab säilitada metsade juurdekasvu ja looduslikku kooslust.

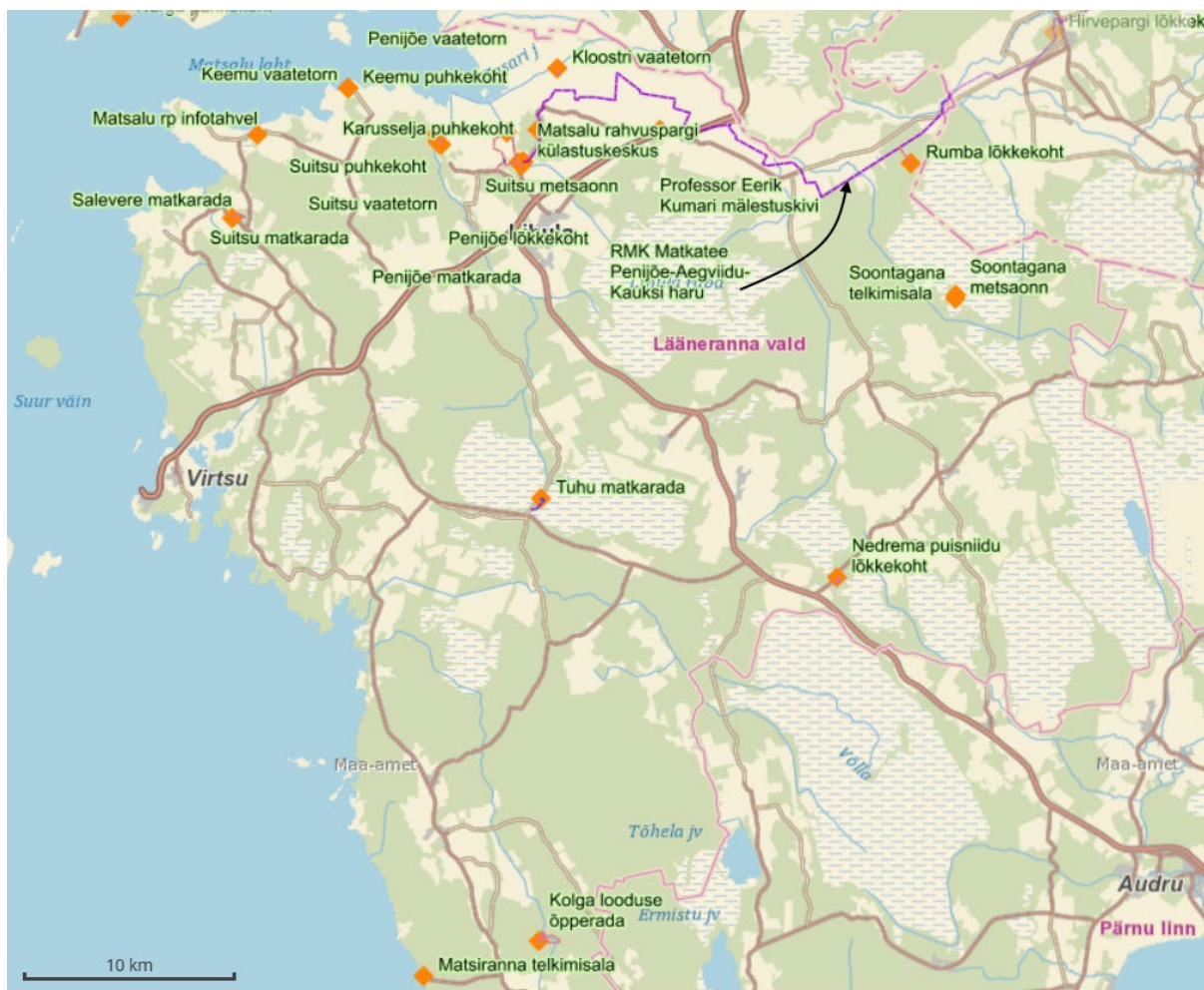
Tabel 2. RMK kuivendussüsteemide ja metsateede olem

Kuivendussüsteemid, ha			Metsateed, km		
Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030	Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030
10 695	3 212	3 420	120	39	34

Uusi kuivendussüsteeme riigimetsas ei rajata. Samuti ei rekonstrueerita kuivendussüsteeme rangelt kaitstavates metsades. Uusi kraave rajatakse metsa, kui need on vajalikud teede ehitamisel ja rekonstrueerimisel. Rangelt kaitstavates metsades ja kaitsealadel puhastatakse majandusmetsades paiknevate kuivendussüsteemide toimimiseks vajalikke kuivenduskraave.

Joonis 13. RMK kuivendussüsteemide pindala, ha.

Joonis 14. Lääneranna valla territooriumil paiknevad RMK hallatavad külastusobjektid.

7. KÜLASTUSKORRALDUS

Külastajate suunamiseks ja loodusteadlikkuse edendamiseks RMK hallatavatel puhke- ja kaitsealadel loob RMK looduses liikumise võimalusi. Maastiku seisundi säilitamiseks, külastuse suunamiseks, loodusteadlikkuse edendamiseks ja inimtekkeliste negatiivsete mõjude vähendamiseks on RMK rajanud külastustaristu.

RMK hallatavatest külastusobjektidest jääb Lääneranna valla territooriumile 16 Matsalu rahvusparki ja 5 Pärnumaa puhkeala külastusobjekti, lisaks Matsalu rahvusparki külastuskeskus ning RMK Matkatee Penijõe-Aegviidu-Kauksi harust 31,5 km pikkune lõik.

Külastusmahuseire ja külastajauuringu andmetele tuginedes tehti Lääneranna valla territooriumile jäävatele külastusobjektidele 2020. aastal 70 000 külastuskorda. Matsalu rahvusparki enamik külastusobjektidest paikneb Lääneranna vallas. Kõige külastatavamad neist on Keemu, Suitsu ja Penijõe külastusobjektid. Külastus on tõusnud Tuhu õpperajal, mis pärast rekonstrueerimist 2017. a on saavutanud oma erilise vaatetorni ja hea ligipääsetavuse tõttu külastajate hulgas suure populaarsuse. Raja alguses paiknev vaatetorn TREPP on valminud koostöös Eesti Kunstiakadeemiaga. Pärnumaa puhkealal paiknevatest külastusobjektidest on suurema külastusmahuga Matsiranna telkimisala ja Soontagana külastusobjektid.

2018. aastal avati kolmas RMK matkatee haru Penijõe–Aegviidu–Kauksi, mis ühendas paljud Lääneranna valla territooriumil olevad külastusobjektid üle-eestilisse võrgustikku. Matkatee jaoks rajati Matsalu rahvusparki esimesed avalikud lõkkekohad – Penijõe ja Rumba.

Matsalu rahvusparkis on planeeritud rekonstrueerida Penijõe matkarada ja Salevere matkaraja allika trepp. Euroopa Ühtekuuluvusfondi toel on plaanis lähiaastatel parandada Kloostri ja Suitsu metalltornide seisukorda. Lähiajal alustatakse Penijõe linnuparki arendustöödega. Matsalu rahvusparki külastuskeskuses on vaja täiendada, uuendada ja tänapäevaseks muuta rahvusparki ekspositsiooni.

Soontagana külastusobjektidel on lähiaastatel planeeritud rekonstrueerida taristut, sh silda ja vaatetorni amortiseerumisel selle lammutustööd ning uuendada infotahvleid. Koostöös Lääneranna vallaga on planeeritud korrastada külastusobjekti juurdepääsutee ja selle jooksev hooldus. Matsiranna telkimisalal on prioriteediks taristut jätkuvalt uuendada, lisada parkimisvõimalusi ja tõsta teavitamiskvaliteeti. Kõiki külastusobjekte hooldatakse ja remonditakse jooksvalt.

Külastusobjektide täpne paiknemine ja taristu kirjeldus on leitavad:

<https://loodusegakoos.ee/kuhuminna/rahvusparkid/matsalu-rahvuspark>

<https://loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/parnumaa-puhkeala>

Täiendav info ja külastusobjektidel planeeritud tegevused on leitavad Pärnu-Viljandi külastusala külastuskorralduskava materjalidest:

<https://www.rm.k.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/nova-matsalu-kulastusala>

<https://www.rm.k.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/parnu-viljandi-kulastusala>

8. PÄRANDKULTUURIOBJEKTID

Pärandkultuuri objekt on jälg eelmiste põlvkondade tegutsemisest maastikul. See on osa meie kultuurist, tükike meie rahvuslikust pärandist. Levinumad pärandkultuuri objektid on taluhoonete asukohad, kiviaiad, vanad metsateed ja kohanimed.

Selleks, et pärandkultuuri objektid raietööde tõttu, teadmatusest või niisama hooletusest ei hävineks, on oluline maaomanike ja maastikul tegutsejate teadlikkus ehk omanikuhoid.

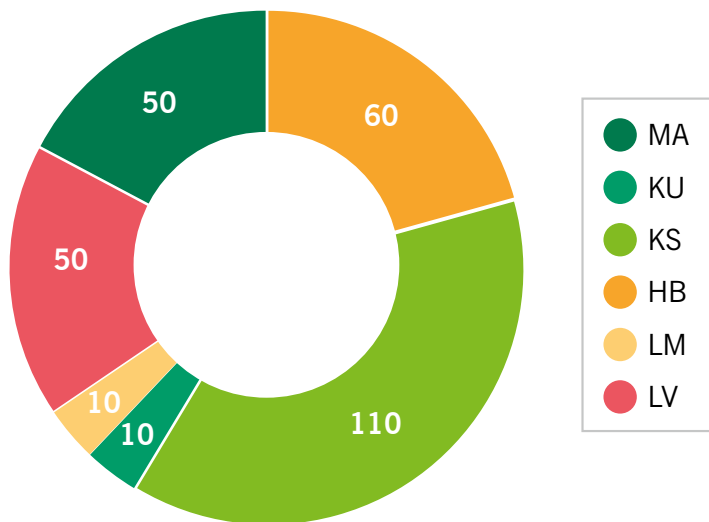
Tabel 3. Pärandkultuuriobjektide arv riigimetsamaal

Heinaküünid, kuhjalavad	91
Põlised talukohad	66
Kiviaiad, tarad	32
Põlised metsateed, jalgrajad, hobuseeed	22
Ajaloolised piirimärgid	15
Vahtkondade kordonid	12
Vanad kohanimed	11
Pärimustega kivid, ohvri- ja kultusekivid	8
Kaevud, karjamaakaevud, kivikünad	7
Turbavõtukohtad	6
Muud (45 tüüpi)	96
Kokku	366

9. RAIETE PROGNOOS KUNI 2030

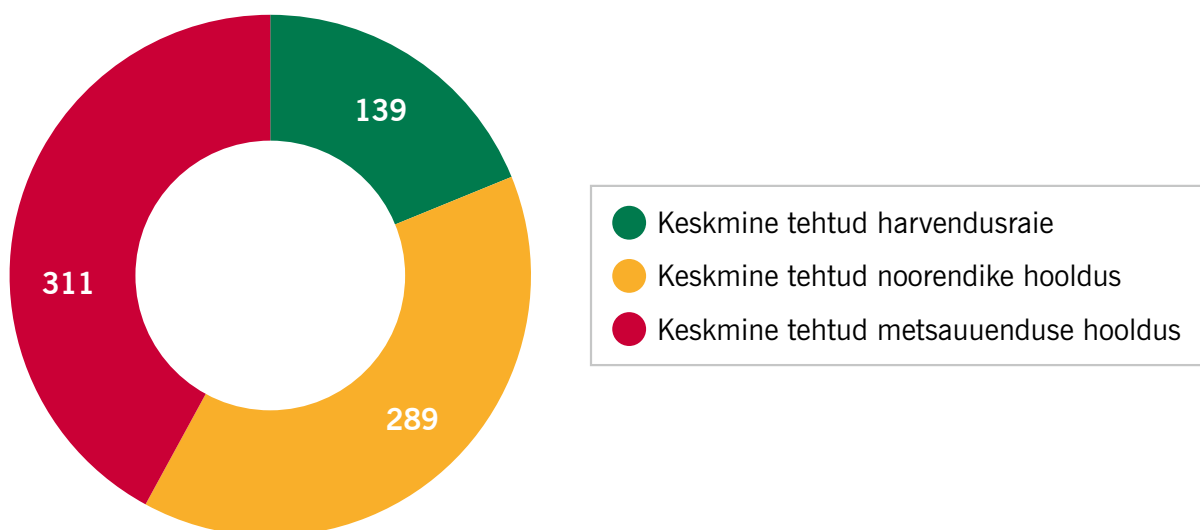
Arvestades Lääneranna valla riigimetsade vanuselist jaotust, raieküpsete metsade osakaalu ja riigimetsa kestliku kasutamise printsiipi, on hinnanguline võimalik metsade uuendusraiate pindala keskmiselt 290 hektarit aastas.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie.

Joonis 15. RMK uuendusraiate võimalik aastamaht puuliigiti, ha.

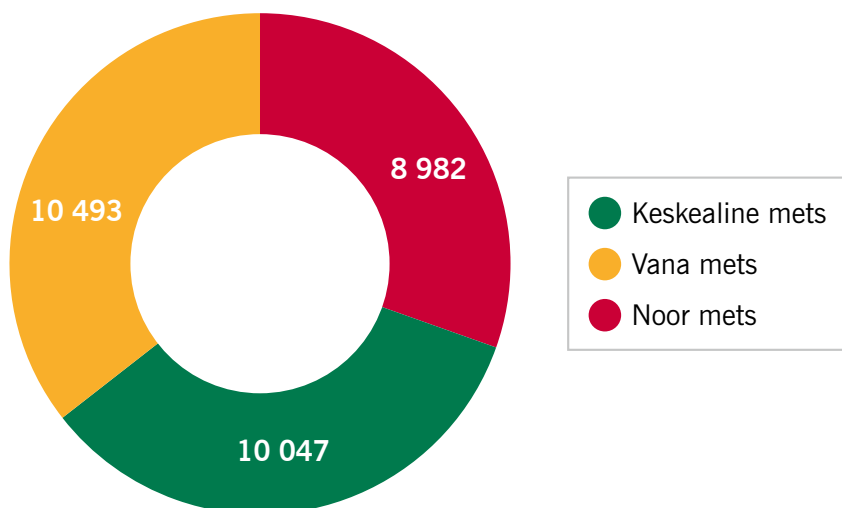
Metsa hoolduse prognoositav maht aastas on 739 hektarit, mis koosneb noore metsa hooldusest ja harvendusraietest.

Joonis 16. RMK metsa hoolduse prognoos, ha/aastas.

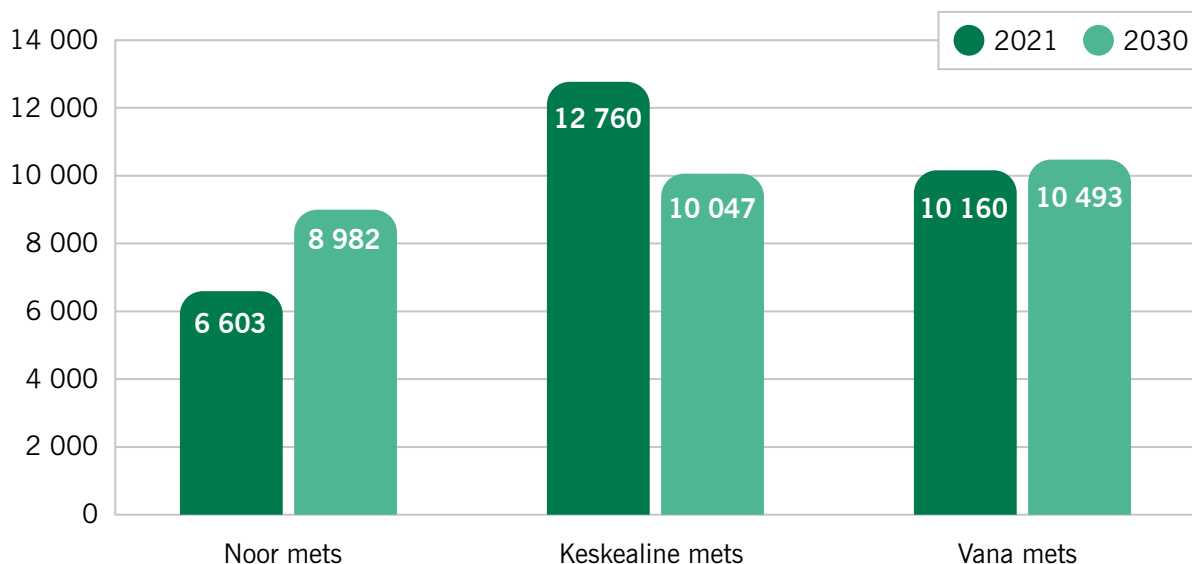
10. METSAVARUDE PROGNOOS 2030

Arvestades metsade praegust vanust, eelmises peatükis kirjeldatud uuendusraiate võimalikku mahtu ja metsa vanuse muutust 10 aasta jooksul, prognoosime metsade jagunemist vanuseklassidesse aastal 2030 järgnevalt.

Joonis 17. Riigi metsamaa jagunemise prognoos vanuseklasside alusel 2030. a, ha.

Metsa vanuseklasside muutumist kirjeldab joonis 18. Noore ja vana metsa osakaal on kasvamas.

Joonis 18. Riigi metsamaa vanuseklasside muutuse prognoos 2021.–2030. a, ha.

11. KÕRGENDATUD AVALIKU HUVIGA RIIGIMETSA ALAD

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Kohalikud kogukonnad või elanikud saavad teha RMK-le ettepanekuid metsaalade arvamiseks kõrgendatud avaliku huviga alade hulka, kui nad kasutavad neid metsaalasid igapäevaste tegemiste ja vajaduste jaoks.

Kõrgendatud avaliku huviga metsaaladele koostatakse ala metsatööde kavad kuni 10 aastaks. RMK avalikustab kavad oma kodulehel ning kohaliku kogukonna või elanikega kokkulepitud alad kantakse avalikule kaardirakendusele RMK metsatööde kaart

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk>

Lääneranna vallas käsitletakse omaavalitsusega läbi arutatult kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa aladena:

Kõrgendatud avaliku huviga metsaala nimetus	Pindala, ha
Illuste	47
Lihula	5
Matsirand	30
Varbla	6
Kokku, ha	88

Varbla ja Lihula kõrgendatud avaliku huviga alad jäävad asulate vahetusse lähedusse. Matsirand ja Illuste on kõrge rekreatiivse kasutusega alad.

Riigimetsade kaart Lääneranna valla territooriumi kohta Maa-ameti kaardil:

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk?aadress=Lääneranna%20vald&adshow=1&adfit=1>